

Senioren en cultuurparticipatie: voor en door senioren

Lezing door Willy Hilverda (Pluspunt, expertisecentrum voor senioren en participatie)

Pluspunt is een expertisecentrum voor senioren en participatie dat is gevestigd in Rotterdam. Ik zal eerst een beeld schetsen van wat Pluspunt is en doet en me dan toespitsen op onze activiteiten op het gebied van kunst en cultuur.

Onze organisatie bestaat ruim 15 jaar en is voortgekomen uit het project *Anders Ouder Worden* dat meer dan dertig jaar geleden ontstond in de Rotterdamse wijk Ommoord. Anders Ouder Worden (AOW) bestaat uit ongeveer 23 werkgroepen van senioren die actief zijn in Rotterdamse wijken. Daarnaast hebben we werkgroepen, die gericht zijn op een speciale categorie senioren, bijvoorbeeld homoseksuele ouderen, dove en slechthorende ouderen, maar ook Surinaamse senioren en Antilliaanse, Kaapverdische, Turkse en Marokkaanse senioren.

Een werkgroep bestaat uit vijf of zes senioren die regelmatig themabijeenkomsten organiseren voor de senioren in de wijk of in de stad. De bijeenkomsten gaan altijd over actuele thema's. Doel van *Anders Ouder Worden* is senioren de mogelijkheid te geven elkaar te ontmoeten, ervaringen uit te wisselen en hun stem te laten horen. Afgevaardigden van de werkgroepen komen eens in de zes weken bij elkaar om ervaringen uit te wisselen en op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen. Pluspunt verzorgt deze gezamenlijke bijeenkomsten en zorgt voor scholing en andere ondersteuning. Deze *Anders Ouder Worden* werkgroepen zorgen ervoor dat Pluspunt een brede achterban heeft onder senioren.

Vanuit deze taak van het scholen en ondersteunen van de AOW-werkgroepen is Pluspunt altijd sterk gericht geweest op scholing en vorming van senioren. Ons credo is dan ook: je bent nooit te oud om te leren. Pluspunt organiseert regelmatig themabijeenkomsten over actuele onderwerpen. De afgelopen jaren waren dat bijvoorbeeld de inkomenspositie van ouderen, woonvormen voor ouderen, contacten en vriendschappen. We snijden thema's aan als Liefde op Leeftijd of Ouderenmishandeling en organiseerden de afgelopen jaren cursussen om de senioren aan de computer en op internet te krijgen, en de cursus Inspirerend Toekomstbeeld om hen te stimuleren na te denken over hoe ze hun volgende levensfase in willen richten.

Het mag duidelijk zijn dat we niet alleen vinden dat je nooit te oud bent om te leren, maar ook dat we senioren stimuleren actief deel uit te maken van de samenleving. Ook in het kader van deelname aan kunst en cultuur. Hier kom ik zo op terug.

Een ander belangrijk uitgangspunt van Pluspunt is dat we vinden dat senioren de samenleving veel te bieden hebben. Zij hebben immers een schat aan levenservaring waarmee anderen hun voordeel kunnen doen. Een manier om deze levenservaring van senioren over te dragen aan andere generaties hebben we gevonden in het project Verhalenderwijs. Dit is een vertelproject dat bestaat uit een groep van achttien senioren met verschillende culturele achtergronden. Ze zijn Turks, Kaapverdisch, Surinaams, Antilliaans of Nederlands en ze vertellen verhalen. Dat kunnen verhalen uit hun eigen cultuur zijn, maar ook verhalen over hun eigen leven. Deze ouderen vertellers hebben allen verteltrainingen gevolgd bij bekende verteldocenten als Paul Middellijn en Anne van Delft. Ze vertellen hun verhalen op scholen, in zorgcentra, buurthuizen en waar ze maar gevraagd worden.

En met het vertellen zijn we aangeland bij de kunst en cultuur. Activiteiten op dit gebied hebben altijd al deel uitgemaakt van het aanbod van Pluspunt. We stimuleren senioren actief deel te nemen aan de samenleving en dat betekent ook aan de wereld van kunst en cultuur. Kunst en cultuur betekenen een verrijking van het leven, maar dat weet u allemaal al. Wij vinden het belangrijk om senioren te stimuleren te genieten van kunst en cultuur, op passieve wijze. En we vinden het belangrijk dat senioren de kans krijgen om deel te nemen aan kunst en cultuur, om hun eigen talenten te ontwikkelen en om hen middelen te geven hun levenservaring vorm te geven. We vinden dit vooral belangrijk omdat senioren vroeger vaak de kans niet hebben gehad om hun creatieve talenten te ontwikkelen. In hun jeugd waren er veel minder mogelijkheden om cursussen te volgen, of er was geen geld om bijvoorbeeld op muzikles te gaan.

Pluspunt heeft de afgelopen jaren senioren gestimuleerd actief deel te nemen aan kunst en cultuur en is ook bezig geweest invloed uit te oefenen op de aanbodkant: om aanbod te creëren voor deze leeftijdsgroep en om al bestaand aanbod toegankelijker te maken. Ik zal eerst nog wat voorbeelden geven van onze projecten waarbij senioren zelf aan de slag moesten. Verhalenderwijs heb ik al genoemd. Pluspunt werkt samen met Catharsis producties aan het Europlus Songfestival voor het rijpe zangtalent, een festival dat in Rotterdam al twee succesvolle edities achter de rug heeft. Daarnaast hebben we cursussen levensverhalen schrijven verzorgd, cursussen Kijken naar Kunst en een aantal projecten met fotografie georganiseerd.

Een voorbeeld van dat laatste is het project Verborgen Schoonheid dat we samen met COS Rijnmond& Midden-Holland in Rotterdam organiseren. Het COS is een organisatie voor internationale samenwerking. Doel van het project is verschillende bevolkingsgroepen in een deelgemeente met elkaar in contact te brengen. Het middel hierbij is fotografie. In deelgemeente Delfshaven bijvoorbeeld hebben we gewerkt met Turkse, Marokkaanse, Surinaamse, Kaapverdise en Nederlandse ouderen. Iedereen volgde een korte cursus fotografie, kreeg een fotoestel te leen en kreeg de opdracht de verborgen schoonheid van hun eigen woonomgeving in beeld te brengen. Dit project is in een aantal deelgemeenten uitgevoerd en wordt steeds afgesloten met een expositie met van elke deelnemer een foto. Fotografie is een prachtig middel. De deelnemers leren op een andere manier naar hun woonomgeving kijken en het publiek krijgt onverwachte kijkjes in de leefwereld van heel verschillende mensen.

U denkt waarschijnlijk: alles goed en wel, er zijn genoeg leuke cursussen en projecten te verzinnen voor senioren, maar hoe bereik ik ze eigenlijk? Want dat is het thema van deze bijeenkomst. Laat ik het maar meteen zeggen: het is niet gemakkelijk om senioren binnen te krijgen. Je moet er wel iets voor doen! Straks zal ik nog iets vertellen over een ander project van Pluspunt waarmee we de drempels voor senioren proberen te verlagen.

Hoe krijg je senioren binnen? Hoe bereik je ze überhaupt? Zoals ik heb verteld heeft Pluspunt al een rijke achterban dankzij de *Anders Ouder Worden* werkgroepen. Daarnaast boren we alle bronnen aan die we kunnen bedenken. Dat gebeurt via het ouderenwerk, het opbouwwerk, het sociaal-cultureel werk, kortom alle organisaties die werken met ouderen. Onze ervaring met allochtone ouderen, bijvoorbeeld in Verborgen Schoonheid, is dat je het beste samenwerking kunt zoeken met al bestaande groepen. En dat je je activiteit bij voorkeur plaats kunt laten vinden in hun eigen ruimte, op het tijdstip waarop ze toch al bijeenkomen.

Dat betekent dus vooral dat je, als je iets met ouderen wilt, op pad moet om nieuwe netwerken aan te boren.

Dan tot slot ons project Cultuurraden voor Senioren. Senioren gaan weinig naar de schouwburg of naar concerten, terwijl ze het wel leuk vinden. Er zijn verschillende factoren die hen tegenhouden. Voorstellingen en concerten zijn vaak 's avonds, in het centrum van de stad en senioren gaan meestal liever niet meer 's avonds op pad. Ook zijn de toegangsprijzen van schouwburgen en concertzalen vaak hoog en veel senioren moeten rondkomen met een krappe beurs. Om deze drempels te slechten hebben we in Rotterdam Cultuurraden voor Senioren opgericht. Deze Cultuurraden zijn gekoppeld aan een Lokaal Cultureel Centrum, zoals dat in Rotterdam heet, zeg maar een wijktheater. Voor de leden van de Cultuurraden heeft Pluspunt workshops verzorgd op het gebied van vergadertechnieken en publiciteit.

De Cultuurraden voor Senioren bestaan uit ouderen die eens in de maand een programma samenstellen voor dit wijktheater. Het programma vindt overdag plaats en de toegangsprijs is laag. Er is dus geen financiële drempel en de senioren hoeven niet 's avonds de stad in. De leden van de Cultuurraden zoeken zelf de programma's uit, dit kan theater zijn, muziek, dans of film, ze zorgen voor de publiciteit en op de middagen zelf zijn ze gastheer. Ze zorgen ervoor dat iedereen zich thuis voelt en praten na met de bezoekers. Op die manier wordt er een vast publiek opgebouwd.

De Cultuurraden worden begeleid door de managers van de wijktheaters en een deel van het budget voor de wijktheaters is voor hen gereserveerd. In Rotterdam hebben we nu vijf Cultuurraden voor Senioren. De middagen trekken tussen de 25 en 75 bezoekers per keer. Dit project laat zien wat het belangrijkste uitgangspunt is van Pluspunt: voor en door senioren. We werken niet alleen voor senioren, maar betrekken hen ook actief bij onze activiteiten. We bereiken senioren door de inzet van andere senioren.

Meer informatie:

Willy Hilverda
Pluspunt, expertisecentrum voor senioren en participatie
Ungerplein 2, flat 25
3033 BR Rotterdam
010 – 467 17 11
w.hilverda@pluspuntrotterdam.nl
www.pluspuntrotterdam.nl